

Kortlægning Organisering af kommunale affaldsydelser

Maj 2024

Indhold

› Sådan er notatet bygget op

Indledning - Overblik over en affaldsbranche i forandring	3
Selskabsstruktur - Sådan er kommunale affaldsydelser organiseret	4
Selskabernes størrelse - Så mange borgere dækker de enkelte selskaber	6
Metode - Sådan har vi opgjort vores data	7

Indledning

› Overblik over en affaldsbranche i forandring

Denne kortlægning er opdateret i april 2024.

I efteråret 2023 kortlagde vi, Nexus Konsulenterne, Steder Skaber Folk og Lars Therkildsen, organiseringen af de kommunale affaldsydelser. Dette gjorde vi på baggrund af, at der i august 2022 blev indgået en bred politisk aftale om at selskabsføre de kommunale affaldsydelser.

Selvom der på daværende tidspunkt, og endnu ikke, er fremsat lovgivning, oplevede vi, at mange kommuner allerede var i gang med forberedelserne til selskabsførelse. Eksempelvis overtog Thisted Vand, ny Thy Forsyning, affaldsområdet 1. januar 2024.

Her et halvt år efter er det igen tid til at kigge på organisering af de kommunale affaldsydelser.

I oktober 2023 fandt vi fire overordnede tendenser

1. Etablering af nogle få meget store selskaber, der betjener fra 200.000 borgere og opefter
2. Etablering/styrkelse af en række lokale multiforsyninger, der betjener borgere inden for kommunegrænsen
3. En stor gruppe af kommuner er fortsat i en afklaringsfase
4. Stort set alle kommuner er enten allerede selskabsgjort eller i en afklaringsproces

Disse fire overordnede tendenser står stadig ved magt primo maj 2024. Samtidig ser vi to nye tendenser:

5. Etablering af selskaber der kun leverer affaldsydelser indenfor ejerkommunens geografi (stand alone selskaber)
6. Mange kommuner afventer den nye lovgivning

Selskabsstruktur

› Sådan er kommunale affaldsydelser organiseret

Som i oktober, er en stor gruppe af kommuner fortsat under afklaring omkring den fremtidige organisering af affaldsydelser. I oktober var der 29 kommuner, som var under politisk afklaring, hvor der denne gang er 24 kommuner. Der er altså sket bevægelser. I det politiske dagsordenen i mange kommuner fremgår det, at mange afventer den konkrete lovgivningen, før de træffer yderligere beslutninger. Det gælder både kommuner som har truffet principbeslutning og kommunerne, som er under politisk afklaring.

Som det fremgår af tabel 1, har 36 % af kommunerne truffet en beslutning om at affaldsområdet skal være indenfor kommunens geografi. Det svarer til 36 % af borgerne i Danmark. 37 % af kommunerne truffet en beslutning om et tværkommunalt selskab, hvilket svarer til 40 % af borgerne i Danmark.

Derudover er 24 % fortsat under politisk afklaring, og dermed er det uklart for 22 % af borgerne, hvem der skal håndtere deres affald i fremtiden. Geografisk set er der fortsat en række midtjyske kommuner, som er under politisk afklaring. Dog har Vejle, Horsens og Kolding truffet beslutning, om at organisere sig inden for egne kommunegrænser. Det samme gælder Middelfart og Mariagerfjord, hvor Gladsaxe har truffet beslutning om en tværkommunal løsning.

Som nævnt, har Vejle, Kolding og Middelfart truffet beslutning om, at affaldsområdet skal være inden for kommunens grænser. Kommunerne har dog valgt en anden model end flertallet, da de har valgt en stand alone-model, hvor der etableres et selskab udelukkende med fokus på affald.

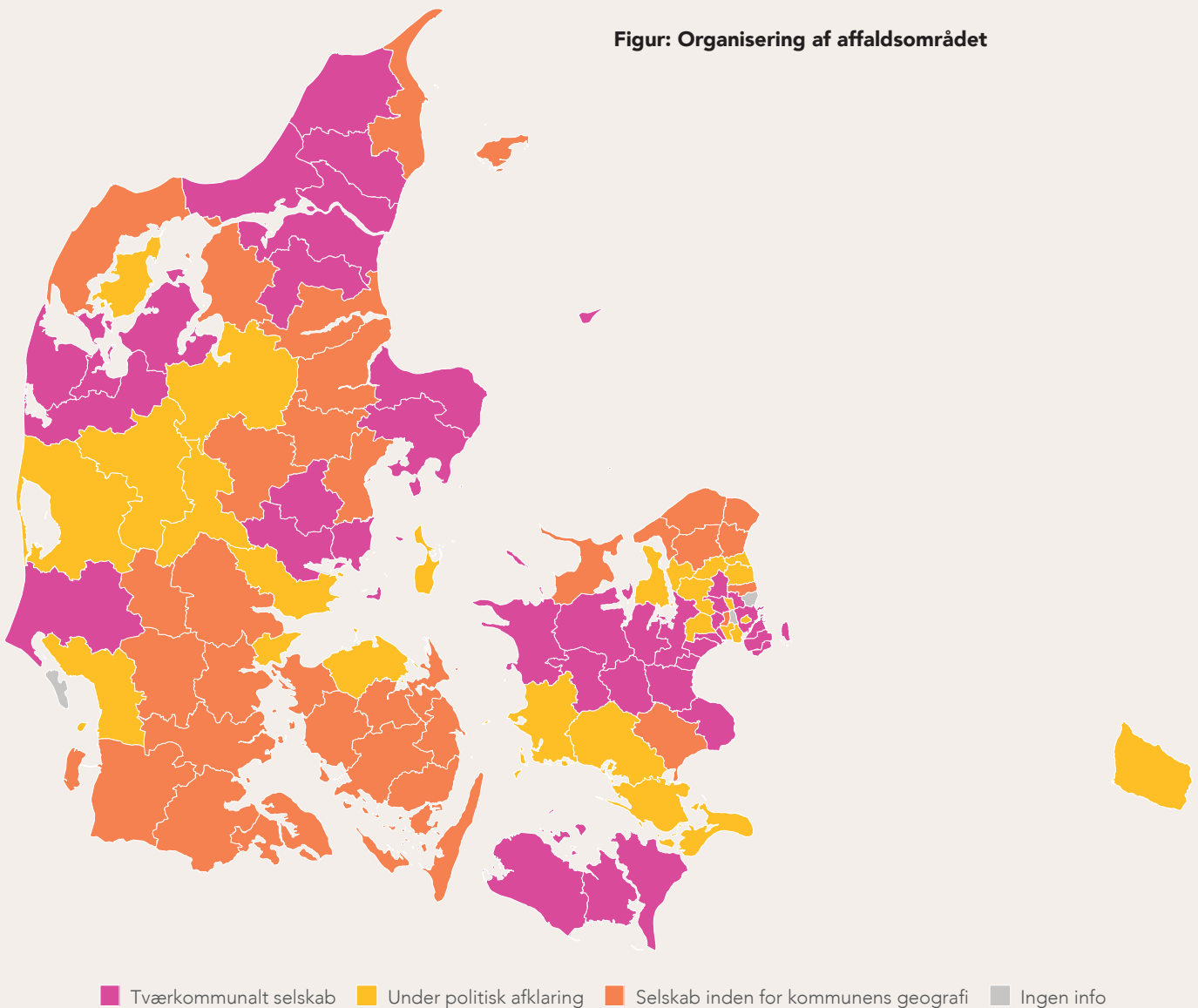
Ved sidste kortlægning var det blot Odense, som har et selvstændigt affaldsselskab inden for kommunens grænser. Nu ser det ud til at Vejle, Kolding og Middelfart vælger en lignende løsning. Nedenstående tabel viser, at det stadig er 89 % af selskaberne inden for kommunegrænserne, som er multiforsynings-selskaber. Det er blot 11 %, som har valgt en stand-alone model. Dette svarer til 21 % af borgerne, hvilket peger på at stand-alone selskaberne betjener relativt mange borgere.

Derudover flytter Horsens Kommune sit affald til det tværkommunale selskab Samn Forsyning, som dog kun håndterer affald for Horsens Kommune. Medejer, Odder Kommune, har RenoSyd til at håndtere sit affald. Renosyd er også et tværkommunalt selskab, som Odder Kommune ejer sammen med Skanderborg Kommune.

Tabel 1: Organisering

	Antal kommuner		Antal borgere	
	Antal	Andel %	Antal	Andel %
Selskab inden for kommunens geografi	35	36%	2.172.079	36%
Tværkommunalt selskab	36	37%	2.376.620	40%
Under politisk afklaring	24	24%	1.289.741	22%
Ingen information	3	3%	122.718	2%
I alt	98	100%	5.932.561	100%

Figur: Organisering af affaldsområdet

Selskabernes størrelse

› Så mange borgere dækker de enkelte selskaber

Et andet perspektiv på den fremtidige struktur i affaldssektoren er at se på selskabernes størrelse.

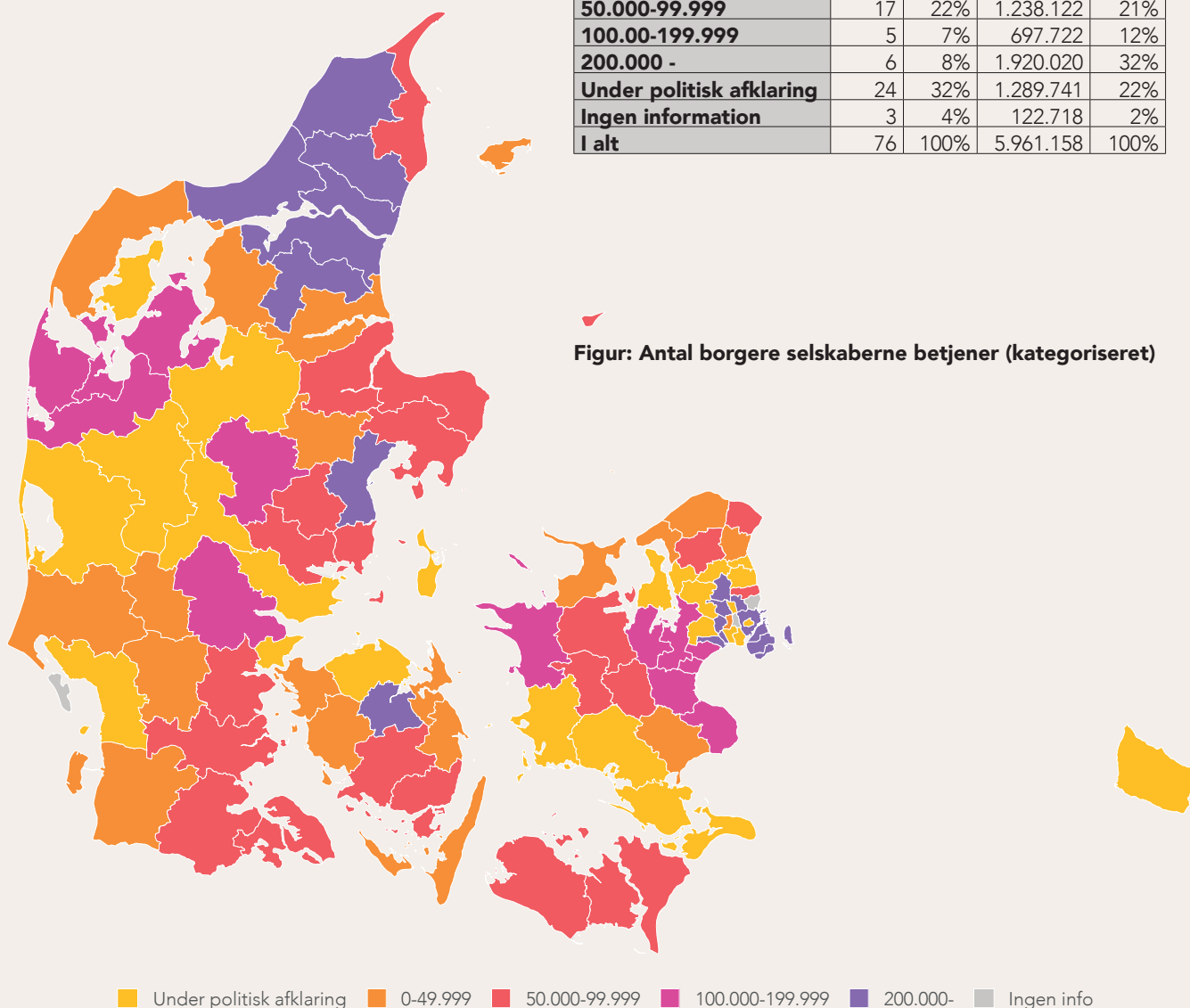
Vi har valgt at se på, hvor mange borgere der bor i de kommuner, som selskaberne dækker, og dermed skabe et billede af, hvor mange borgere der betjenes af de selskaber, som står for affaldshåndtering i kommunerne.

Det gælder som udgangspunkt, at der ikke er truffet beslutning for ca. en tredjedel af kommunerne. Ser vi på de største selskaber, dem som betjener mere en 200.000 borgere, så udgør de 8% af det

samlede antal selskaber, men betjener 32% af alle borgere i Danmark. Ser vi modsat på de mindste selskaber, som betjener færre en 49.999 borgere så udgør de 28% af det samlede antal selskaber, men betjener blot 12% af alle borgere i Danmark. Dette peger derfor fortsat på en potentiel stor forskel i størrelsen på selskaberne i den kommende struktur på affaldsområdet.

Tabel 2. Antal borgere selskaberne betjener (kategoriseret)

	Selskaber		Borgere	
	Antal	Andel	Antal	Andel
0-49.999	21	28%	692.835	12%
50.000-99.999	17	22%	1.238.122	21%
100.00-199.999	5	7%	697.722	12%
200.000 -	6	8%	1.920.020	32%
Under politisk afklaring	24	32%	1.289.741	22%
Ingen information	3	4%	122.718	2%
I alt	76	100%	5.961.158	100%

Metode

› Sådan har vi opgjort vores data

Nexus Konsulenterne, Steder Skaber Folk og Lars Therkildsen har gennemgået alle kommuner med henblik på at kortlægge den valgte organisering. I de tilfælde hvor der allerede er sket en selskabsgørelse af affaldsaktiviteterne, er dette noteret uden ekstra kontrol.

Vi er vidende om, at der er en række overvejelser hos selskaber og ejerkommuner, som allerede har selskabsgjort affaldsydelserne, men der er fortsat tale om sonderinger, og derfor er disse ikke noteret ind.

For de kommuner som endnu ikke har selskabsgjort affaldsaktiviteterne, har vi gennemgået dagsordnerne for de relevante politiske udvalg (typisk Teknik og Miljø udvalg eller lignende) i midt april 2024. Hvis der er truffet en principbeslutning om en organiseringsform, har vi valgt at medtage

dette som enten tværkommunal, eller inden for kommunens geografi. Hvis der stadig er flere organisationsmodeller i spil, har vi valgt at kategorisere det som "under politisk afklaring".

For kommuner hvor vi ikke umiddelbart har kunnet finde information i de politiske dagsordner, har vi taget direkte kontakt. For nogle ganske få kommuner har vi ingen information.

Vi er meget bevidste om, at det er et dynamisk område, som vi beskriver, og skulle nogen finde, at de er blevet kategoriseret forkert, hører vi meget gerne om det, og retter det naturligvis.

Vi er ligeledes meget åbne overfor at dele mere detaljerede opgørelser eller lave yderligere analyser på materialet, hvis det skulle have interesse.

Kategorisering indsamling: Inden for kommunens geografi (typisk multiforsyning), Selskabsnavn (ved tværkommunale selskaber), Under politisk afklaring, Ingen information

Kontakt

› Mød teamet bag kortlægningen

THOMAS LYHNE

Partner og chefkonsulent i Nexus Konsulenterne, cand. scient.pol
Kontakt: tl@nexuskonsulenterne.dk, 22469884

Thomas har siden 2003 arbejdet med forretnings- og organisationsudvikling, strategi, analyse og implementering både som konsulent og som leder. Thomas har dyb indsigt i governance-problemstillinger og har været projektleder på udviklingen af det første Kodeks for god selskabsledelse for kommunalt ejede forsyningsselskaber og på Kodeks for godt bestyrelsesarbejde for de forbrugerejede vand- og fjernvarmeselskaber. Senest var Thomas procesfacilitator på fusionen mellem AVV og RenoNord. Thomas har tidligere været ansat i Pluss Leadership, Vestas, Epinion og NIRAS Konsulenterne.

LAILA KILDESGAARD

Direktør og ejer af Steder skaber folk, cand. scient, MPA
Kontakt: stederskaberfolk@stederskaberfolk.dk, 30571430

Tidligere direktør i KL og kommunaldirektør på Bornholm. Deltagelse i forhandlinger mellem kommunerne og regeringen om udfasning af gas, opsætning af VE, planlov, affaldsforbrænding, emballage, erhvervsfremme og beredskab. Bidrag til Kodeks for god selskabsledelse af kommunalt ejede forsyningsselskaber, uddannelse af bestyrelsesmedlemmer i forsyningsselskaber og anvendelse af ejerstrategier. Erfaring med fusion af forsyningsselskaber som ejerrepræsentant, overtagelse af statens aktier i selskab. Bestyrelsesmedlem i bla. Trefor El-net Øst.

LARS THERKILDSEN

Bestyrelsesformand, statsautoriseret revisor
Kontakt: lat01@outlook.dk, 40327122

Lars er tidligere CEO i HOFOR A/S og har arbejdet med topledelse i en række danske forsynings- og infrastrukturvirksomheder. Som formand for interesseorganisationen DANVA deltog Lars i arbejdet med at selskabsgøre vandsektoren. Er i dag medlem af en række bestyrelser i forsyningssektoren, heriblandt KLAR – Frederiksberg – og Aalborg Forsyning A/S.

SILLE THORUP SØNDERSKOV

Juniorkonsulent i Nexus Konsulenterne, stud.scient.pol
Kontakt: sts@nexuskonsulenterne.dk, 31236760

Sille er ansvarlig for dataindsamlingen og bearbejdningen. Sille er juniorkonsulent på en række projekter, primært inden for forsyningssektoren. Ved siden af jobbet er Sille ved at gennemføre sin kandidat i statskundskab ved Aarhus Universitet.